

R. B. Mykulchyk

MOTIVATION OF PHYSICAL EPONIMIC TERMS

The questions of physical eponimic terms motivation are considered. Eponymic term motivation by surname is revealed. The motivation for simple, complex and compound eponyms by eponymic component is analysed. Mediate and immediate motivation is revealed.

К e y w o r d s : eponymic term, physical terminology, motivation.

УДК 811.161.2'37:656:001.4

Н. В. НИКУЛІНА
(Харків, Україна)

ВІДОНІМНІ МОДЕЛІ АВТОМОБІЛЬНИХ НОМЕНІВ (НА МАТЕРІАЛІ НАЗВ ЯПОНСЬКИХ МАРОК, МОДЕЛЕЙ І МОДИФІКАЦІЙ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ)

У статті проаналізовано номенклатурне назовництво, зокрема автомобільний номен як другий за значущістю різновид спеціальної лексичної одиниці термінологічної системи галузі автомобілебудування; зосереджено увагу на проблемі його виокремлення із загального масиву номенклатури й етимологічній специфіці відонімних моделей номенів. Дослідження проведено на матеріалі сучасних назв японських марок, моделей і модифікацій автотранспортних засобів.

К л ю ч о в і с л о в а : автомобільний номен (автономен), етимологія, номенклатурне назовництво.

В історії українського термінознавства частішають наукові розвідки, тематикою яких є вже не термін як складник термінологічних систем, а номенклатурний знак на позначення науково-технічної реалії. Найменування матеріальних об'єктів галузі автомобілебудування, зокрема походження й семантику автомобільних номенів на позначення марок автомобілів розглядали А. П. Романченко, Н. М. Хрустик, А. М. Янчишин, також побіжно торкалися вказаної тематики українські науковці, які опікуються проблемами прагмонімів (О. О. Белей, О. В. Вінарева, М. М. Дзюба, Г. В. Зимовець, О. Ю. Карпенко, Т. Ю. Ковалевська, Н. В. Лиса, О. М. Тепла, С. О. Шестакова).

Метою статті є дослідження процесів номенклатурного назовництва, а саме формування номенів автотранспортної галузі, зокрема номенклатурних назв автомобілів. Терміном *номенклатурне моделювання* означуємо процес віднайдення розробниками автомобілів оптимальної для поціновувачів техніки назви автотранспортного засобу, що б адекватно репрезентувала як технічні параметри реалії, так і комерційні інтереси виробника. Дослідження проведено на матеріалі сучасних назв японських марок, моделей і модифікацій автотранспортних

Н. В. НИКУЛІНА, 2017

засобів, виокремлено із загального масиву номенклатури перш за все відомі моделі номенів, розглянуто їхню етимологічну специфіку.

Автомобільне назовництво відіграє не меншу роль у просуванні автомобільної марки, ніж конструкційні властивості чи технічні характеристики. За-требувана споживачем якість, швидкість, надійність і безпека мають супроводжуватися ще й естетичністю транспортного засобу. Однак у нашому випадку йтиметься не про майстерність автомобільного дизайну, а про влучність, успішність та етимологію назв японських марок, моделей і модифікацій автомобілів, зокрема про відомі моделі автомобільних номенів японського автопрому.

В усі часи розвитку автомобілебудування відомі світові концерни долучали різні способи змодельовати ім'я автомобіля, про що ми вже згадували в наших публікаціях [3; 4]. Наразі існує чималий штат цілих відділів, на яких покладено важливу, нарівні з автомобільними конструкторами, місію – виробити найменування для майбутніх видів продукції. Особливо це актуально в сучасному світі комунікаційних маркетингових інструментів і мультимедійних технологій, у часи високої уваги до іміджевої та брендової реклами, що заповнила звідусіль увагу споживача. Зазвичай офіційна презентація новинок світової автомобільної промисловості неможлива без рекламних кампаній, а її кошторис може сягати декількох мільйонів гривень, передбачаючи виконання перш за все таких кроків: зовнішня реклама (білборди, сітілайти), реклама на транспорті (поклейка автомобілів для тест-драйву), вивіски та рекламні конструкції (прапори, вказівники), реклама на вітринах автосалону, реклама у пресі (анонс та реклама в спеціалізованих часописах), експонування автомобіля в торговельному центрі, банерна і контекстна реклама в інтернеті, телевізійна реклама, СМС-маркетинг, сувенірна продукція тощо [2, с. 170]. І саме на цьому етапі є вкрай важливою така віднайдена розробниками автомобілів назва автотранспортного засобу, що вказувала б не тільки на технічні параметри реалії, але й супроводжувала комерційні, перш за все рекламні інтереси виробника.

Якщо замислитися над доцільністю такої роботи, то подібна практика видається цілком обґрунтованою, адже назва автомобільної моделі теж впливає на формування першого узагальненого враження від транспортного засобу. Причому представники назовницьких (неймінгових) компаній наполягають на тому, що неможливо з абсолютною точністю передбачити ставлення потенційного споживача до новоутвореної назви. Саме тому в основу переважної більшості успішних найменувань транспортних засобів покладено використання красивих назв як оптимального варіанту для автомобільних заводів, що готують випуск нової моделі. Новоутворене унікальне найменування транспортного засобу вже є методом впливу на поціновувача автомобілів і тим зменшує витрати на рекламну кампанію автовиробника.

Спеціальні відділи відомих автомобільних концернів, що опікуються іменами для нових автомобілів, виконують ще одну дуже важливу функцію: перевірку нового імені на естетичну сприятливість і милозвучність у мовах тих країн, де заплановано найбільший продаж. В історії автонайменувань існує ціла низка прикладів, коли імена ставали перешкодою для продажу, бо асоціювалися в певній мові з якимось негативом чи неприємними враженнями. Наприклад, експортна назва російського автомобіля “*Лада Калина*” для Фінляндії має номенклатурне позначення *Lada-119*, онім *Kalina* замінено на цифровий індекс

119, бо у перекладі з фінської мови лексема *Kalina* позначає *тріск, стукіт, гуркіт* і *деренчання*. Тому товаровиробникам варто бути дуже обачними під час моделювання нової назви і враховувати лексичне значення слів, що лягають в основу найменування.

Проаналізувавши понад 600 автомобільних номенів на позначення марок і моделей автотранспортних засобів японського виробництва (переклад виконав А. М. Дьомін) [1], можемо констатувати, що в номенклатурному назовництві враховано досить прагматичні речі – максимальне сфокусування покупця на необхідності придбати автомобіль, використавши при цьому досить широкий асоціативний ряд. До арсеналу залучено різноаспектні міфологічні, культурологічні, астрономічні та географічні конструкції, почасти навіть екзотичного характеру, хоча не обійшлося й без традиційних для маркетингового назовництва речей:

1. Імена засновників автомобільних компаній і концернів: *Honda* – Soichiro Honda – Соїчиро Хонда, *Suzuki* – Michio Suzuki – Мічіо Сузукі, *Toyota* – Sakichi Toyoda – Кіїчиро (Кіхіро) Тойода, *Kawasaki* – Shozo Kawasaki – Сьодзо Кавасакі, *Mitsuoka* – Susumu Mitsuoka – Сусуму Міцуока.

2. Географічне країнознавство, зокрема найменування:

2.1. Міста: *Subaru Lancaster* – місто Ланкастер у Великій Британії.

2.2. Гірських хребтів: *Daihatsu Rocky* – назва гірського хребта у США; *Suzuki Jimny Sierra* – гірський ланцюг; *Toyota Cresta* – гребінь, пік гори.

2.3. Річок та озер: *Isuzu* – річка Ісудзугава, поряд з якою розташований найстаріший синтоїстський храм Японії – Ісе-дзингу.

2.4. Островів: *Nissan Murano* – острів поблизу Венеції (Італія); *Subaru Baja* – півострів Баха і пляж на західному узбережжі США

2.5. Місцевостей: *Honda Ascot* – західна частина Лондона, *Subaru Tribeca* – район Нью-Йорка; *Toyota Monza* (легендарна перегонна траса в Італії, місце проведення Гран-прі “Формули-1”); *Mazda Savanna* – савана; *Nissan Prairie* – прерія; *Nissan Sunny California* – Каліфорнія (штат США).

3. Біологічні науки:

3.1. Зоологія: *Daihatsu Bee* – бджола; *Isuzu Wasp* – оса; *Isuzu Big Horn* – великорогий олень; *Isuzu Filly* – молода кобила; *Isuzu Florian* – автомобіль австрійського короля, названий ім’ям його улюбленого білого коня; *Mazda Bongo* – лісова антилопа бонго; *Mitsubishi Colt* – лоша; *Mitsubishi Eclipse* – скаковий кінь (Англія, XVIII століття); *Mitsubishi Pajero* – дика кішка, основне місце проживання якої в Південній Америці; *Mitsubishi Starion* – поєднання слів зірка + красива кобила (star + arion); *Mitsubishi Townbee* – працююча бджола; *Nissan Clipper* – швидкісний кінь; *Nissan Gazelle* – газель; *Nissan Leopard* – леопард; *Subaru Leone* – лев; *Subaru Sambar* – парнокопитна тварина сімейства оленячих (замбар); *Suzuki Alto Lapin* – заєць, кролик; *Suzuki Cervo* – олень; *Toyota Harrier* – хижий птах лунь із родини яструбових; *Toyota Sprinter Carib* – північний олень; *Toyota Tercel* – рід хижих птахів родини соколових.

3.2. Ботаніка: *Mitsubishi Rosa* – троянда; *Nissan Violet* – фіалка; *Subaru Retna* – пагін, молодий паросток; *Toyota Corolla* – віночок квітки.

4. Міфологія:

4.1. Імена богів: *Mazda* – подвійне ім’я зороастрійського бога добра Ахура Мазда; *Honda Orthia* – один із варіантів написання в давньогрецькій міфології імені богині Артеміди; *Mitsubishi Dion* – один із найпопулярніших богів

Давньої Греції, бог рослинності, родючості, вологи, покровитель виноградарства й виноробства Діоніс; *Mitsubishi Jupiter* – давньоримський бог неба, верховний бог і правитель світу Юпітер; *Nissan Lucino* – римська богиня місяця Луціна (грецька Селена), яка асоціюється з дітонародженням; *Nissan Silvia* – ім'я красуні Реї Сільвії (сестри царського сина Амулія) в грецькій міфології; *Toyota Corolla Ceres* – римська богиня родючості Церера; *Toyota Gaia* – давньогрецька богиня землі Гея; *Toyota Isis* – у давніх єгиптян Ізіда вважалася богинею сонця, місяця, природи і мистецтва, була уособленням подружньої вірності і материнства, матір'ю всіх богів; *Toyota Yaris* – в основу назви покладено ім'я грецького бога Харіса з додаванням німецького слова “ja” (згода, так); *Subaru Alcyone* – у грецькій міфології Алкіона (Альціона) була дружиною Кеїка, яка після смерті чоловіка обернулася у зимородка.

5. Міфічних героїв і створінь: *Honda Odyssey* – у старогрецькій міфології Одиссей прославився як учасник Троянської війни і цар острова Ітаки Грецького архіпелагу; *Mazda Titan* – у давньогрецькій міфології титани були втіленням сил природи; *Nissan Atlas* – титан Атлант, син Іапета і Океаніди Клімени, який тримав на плечах небесне склепіння; *Toyota Lite Ace Noah* – у Біблії праведник Ной є героєм переказу про Всесвітній потоп; *Isuzu Elf* – чарівна істота ельф.

6. Міфічні й легендарні місцевості: *Toyota Avalon* – райський сад, де за кельтськими легендами поховано короля Артура; *Honda Elysion* – у старогрецькій міфології Елізіум є потойбічним світом у вигляді надзвичайно красивого поля, де живуть у блаженстві безсмертні герої і праведники; *Mazda Laputa* – вигаданий острів у формі диску, який судновий лікар Лемюель Гуллівер відвідав під час мандрів у третій частині “Подорожей Гуллівера” Джонатана Свіфта.

7. Музичне мистецтво, культура: *Honda Accord* – акорд, співзвуччя, гармонія (англ.); *Honda Beat* – такт, ритм (англ.); *Honda Concerto* – концерт (італ.); *Honda Fit Aria* – арія як сольне виконання в опері (італ.); *Honda Jazz* – джаз (англ.); *Honda Prelude* – прелюдія (англ.); *Honda Quint* – квінта у значенні першої струни скрипки (мі) та деяких інших музичних інструментів, що дає найвищий тон (англ.); *Mazda Carol* – весела пісня, славень (англ.); *Mazda Chantez* – спів, пісня (франц.); *Mazda Clef* – знак на початку нотного рядка, за допомогою якого встановлюється висота та назва звуку (англ.); *Nissan Fairlady Z* – мюзикл Фредеріка Лоу “Моя прекрасна леді” і літера Z як символ загадковості та таємничості; *Nissan Figaro* – ім'я героя із комічної опери “Весілля Фігаро” В. А. Моцарта на лібрето Лоренцо да Понте за однойменною п'єсою Бомарше; *Nissan Fuga* – fuga як музична форма; *Nissan Note* – нота як умовний графічний знак, що позначає музичний звук певної висоти і тривалості; *Nissan Stagea* – поєднання слів сцена + рух (англ. stage + advance); *Toyota Duet* – дуєт як музичний твір для двох голосів або інструментів із самостійними партіями для кожного (італ.).

8. Спортивна тематика: *Daihatsu Rugger* – спортивна гра регбі; *Honda Life Dunk* – кидок м'яча в баскетболі (англ.); *Mazda Scrum* – боротьба за м'яч у регбі (англ.); *Mitsubishi Canter* – легкий галоп (англ.); *Subaru Sambar Try* – виграш трьох очок під час проходження гравця з м'ячем до лінії воріт супротивника в регбі (англ.); *Toyota Sprinter* – спринтер (англ.).

9. Тематика вітрів (назв і характеристик): *Honda Rafaga* – сильний вітер (іспан.); *Nissan Auster* – південний [полуденний] вітер; *Nissan Bluebird*

Sylphy – вітер (одна зі стихій); *Nissan Cefiro* – західний вітер (іспан.); *Nissan Mistral* – сильний та холодний північно-західний вітер містраль на середземноморському узбережжі Франції; *Nissan Santana* – вітер, що дме з півдня Каліфорнії на Лос-Анжелес (англ.).

10. Урбаністика, назви у різних мовах світу: *Honda Street* – вулиця, дорога (англ.); *Isuzu Piazza* – площа (італ.); *Isuzu Piazza Nero* – чорна площа (італ.); *Mazda Park Way* – паркова стежка (англ.); *Mitsubishi Strada* – дорога (італ.); *Mitsubishi Townbox* – призначений для міста (англ.); *Nissan Camino* – дорога (іспан.); *Nissan Liberta Villa* – свобода + вілла, міський парк (італ.); *Nissan Stanza* – кімната (італ.); *Subaru Bistro* – бістро, маленький ресторан (франц.); *Toyota Granvia* – велика дорога (італ.); *Toyota Platz* – площа (нім.); *Toyota Porte* – двері (франц.).

11. Історичні події, артефакти: *Nissan R'nessa* – епоха Відродження; *Isuzu Aska* – період Асука в історії Японії (550 – 710 рр. н. е); *Suzuki Escudo* – назва низки іспанських і португальських золотих монет XV – XVIII століть (іспан.); *Suzuki Grand Escudo* – великий + ескудо (англ. grand + іспан. escudo); *Daihatsu Pyzar* – дозвіл на проїзд “Шовковим шляхом” у часи монгольської імперії; *Nissan Pao* – житло монгольських кочівників (китайськ.).

12. Астрономія: *Isuzu Gala* – галактика Молочний Шлях (від грецьк. Galaxia – молоко); *Mazda Cosmo* – космос, всесвіт (італ.); *Isuzu Gemini* – сузір'я Близнюки; *Mazda Capella* – найяскравіша зірка (альфа) сузір'я Візничого; *Nissan Exa* – використовувався в астрономії префікс на позначення кратності 10 у степені 18; *Nissan Pulsar* – космічне джерело електромагнітного випромінювання пульсар; *Nissan Regulus* – найяскравіша зірка (альфа) сузір'я Лева; *Subaru Alcyone* – найяскравіша зірка Альсіон сузір'я Тельця; *Subaru Neta* – нова зірка (англ. NEw STAr); *Subaru Stella* – зірка; *Toyota Alphard* – яскрава зірка Альфард у сузір'ї Гідри, вона ж зображена на логотипі автомобіля; *Toyota Carina* – сузір'я Кіль; *Toyota Estima Lucida* – найяскравіша зірка сузір'я; *Toyota Cygnus* – сузір'я Лебідь; *Toyota Starlet* – зірочка.

13. Коштовності: *Mitsubishi Cordia* – сяючий діамант (англ. coucate + diamond); *Mitsubishi Diamante* – діамант, алмаз (іспан.); *Mitsubishi Emeraude* – смарагд (франц.); *Mitsubishi Proudia* – гордий + діамант (англ. proud + diamond); *Mitsubishi Tredia* – три діаманти (італ. tre + diamond); *Nissan Bassara* – діамант, алмаз на санскриті; *Nissan Presea* – коштовний камінь (іспан.); *Toyota Auris* – від назви золота, як хімічного елемента – Аурум, підкреслення шляхетності, цінності, винятковості образу автомобіля.

14. Літери грецької абетки: *Daihatsu Delta* (Δ) – дельта як четверта літера грецької абетки, перша буква назви автомобільного виробника; *Mitsubishi Eterna Lambda*, *Mitsubishi Galant Lambda* (Λ) – лямбда як одинадцята літера грецької абетки, що в системі грецьких чисел має значення 30; *Mitsubishi Eterna Sigma*, *Mitsubishi Galant Sigma* (Σ) – сигма як вісімнадцята літера грецької абетки, що в системі грецьких чисел має значення 200.

15. Літературна спадщина та герої творів: *Nissan Cedric* – Цедрик як персонаж твору “Молодий лорд Фонтлерой” англійського письменника Ф. Барнетта; *Nissan Bluebird* – назва дитячої казки “Синій птах”; *Nissan Pino* – зменшено-пестливе до Піноккіо (Pinocchio) з казки Карло Коллоді “Пригоди Піноккіо”; *Honda Ballade* – балада (англ.); *Honda Legend* – легенда (англ.).

16. Слова на позначення розміру, величини: *Daihatsu Hijet* – високий порівняно з малим (англ. high + midget); *Daihatsu Hijet Gran Cargo* – збільшений; *Daihatsu Max* – максимум (англ. MAXimum); *Daihatsu Midget* – мініатюрний (англ.); *Daihatsu Tanto* – великий, значний (італ.); *Honda Lagreat* – великий (англ.); *Isuzu Gala Mio* – маленький хлопчина (франц. mimi, mioche); *Mazda Spiano* – обширний (італ.); *Mitsubishi Chariot Grandis* – величезний (франц.); *Mitsubishi Delica Spacegear* – просторий (англ.); *Mitsubishi Pajero Mini* – маленький (англ.); *Mitsubishi The Great* – великий (англ.); *Mitsubishi Top BJ* – високий дах + велика радість (англ. top + big joy); *Nissan Elgrand* – надто великий (іспан.); *Nissan Maxima* – максимум (англ.); *Suzuki Jimny* – маленький джип (англ. jeep + mini); *Suzuki Jimny Wide* – широкий (англ.); *Toyota Mega Cruiser* – дуже великий (англ. mega) + крейсер (англ. cruiser); *Toyota Mini Ace* – маленький + мастер (англ. mini + ace); *Isuzu Giga* – символ великого розміру.

17. Атрибути і символи влади (величі): *Toyota Scepter* – скипетр (англ.); *Toyota Camry* – фонетична транскрипція японського слова “kanmuri” на позначення корони; *Toyota Corona* – корона, сонячна корона (англ.); *Toyota Crown* – корона (англ.); *Nissan Laurel* – лавровий вінок (англ.).

18. Явища природи: *Toyota Starlet Soleil* – сонце (франц.); *Toyota Sprinter Trueno* – грім (іспан.); *Toyota Corolla Levin* – блискавка (англ.); *Mitsubishi Mirage* – міраж (англ.); *Toyota Mark Blitz* – блискавка (нім.); *Nissan Serena* – тиха, ясна погода (іспан.); *Nissan Skyline* – горизонт (англ.); *Nissan Tiida* – прилив і відлив на морі (англ. tide).

19. Асоціативно-футуристичні концепти: *Toyota Prius* – автомобіль названо латинським префіксом *prae*, одне зі значень якого “прийти раніше”; *Honda Airwave* – повітряний потік (англ.); *Honda Prelude* – так називають дію або подію, що призводить до чогось дуже важливого; *Mazda Millenia* – похідне від міленіум як одиниці виміру часу, що складає 1 000 років; *Honda HR-V* – швидкісний + революційний + прагне кардинальних змін (англ. Hi – rider + Revolutionary + Vehicle); *Honda MDX* – багатовимірний + незвіданість, загадка (англ. multi dimension + x); *Mazda Axela* – урухомлений вперед (англ. accelerate); *Mazda AZ Offroad* – скорочення автозам + позашляховик (придумане слово autozam + offroad); *Mazda MPV* – багатоспрямівний автомобіль (англ. Multi Purpose Vehicle).

20. Жіночі імена: *Daihatsu Mira*, *Daihatsu Leeza*, *Daihatsu Terios Lucia*, *Toyota Nadia*.

21. Напої: *Suzuki Cappuccino* – капучіно як різновид кави зі збитими вершками, *Daihatsu Move Latte* – молоко (італ.).

Загалом із 21 виокремленої нами групи назв автомобілів японського виробництва найбільшою виявилася група автомобільних відонімних номенів, у найменуванні якої задіяно зоологічний компонент назви (21 номенклатурна одиниця), далі йде група номенів із музичним культурологічним компонентом у назві (16 номенклатурних одиниць), на третьому місці автомобільні номені, у яких використано астрономічні компоненти (15 номенклатурних одиниць).

Отже, можемо констатувати: в основу автомобільного назовництва переважно покладено асоціативний фактор, бо така назва легко запам'ятовується і вихоплює з уяви потрібний образ, що має на меті змодельовати успішне уявлення споживача про комерційну пропозицію, в нашому випадку автомобіль. Проте

залишається невирішеною низка дискусійних питань, пов'язаних із детальним дослідженням семантичного складника відомітних автомобільних номенів, зв'язку власної назви, асоціативного фактора та позначуваного матеріального об'єкта, що надалі потребують додаткової уваги українських термінологів.

1. *Дьомін А. М.* Сайт перекладача з японської і німецької мови / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infotrans.info>.
2. *Златова І. О.* Маркетинговий інструментарій розвитку автомобілебудівних підприємств : дис. ... канд. економ. наук : 08.00.04 / Одеський нац. політехнічний ун-т. – Одеса, 2015. – 236 с.
3. *Нікуліна Н. В.* Моделювання автотранспортних номенів: очевидне й неймовірне / Н. В. Нікуліна // Проблеми української термінології. – Л. : Національний університет “Львівська політехніка”, 2014. – № 791. – С. 78 – 81.
4. *Нікуліна Н. В.* Лексико-семантичний спосіб творення номенів (на матеріалі транспортної термінологічної мегасистеми) / Н. В. Нікуліна // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Фахова мова як динамічний функційний різновид загальнонародної української мови”. – Луганськ, 2011. – С. 143 –148.

N. V. Nikulina

ONYM MODELS OF AUTONOMENS (BASED ON THE NAMES OF JAPANESE BRANDS, MODELS AND MODIFICATIONS OF MOTOR VEHICLES)

The article deals with the nomenclature classification, in particular, with the automobile nomen as a second by significance variety of special lexical unit of terminological system in car manufacturing, namely with the problem of its distinguishing from the general mass of nomenclature and etymological specificity of denominative models of nomens. The research has been made on the material of actual names of Japanese makes, models and modifications of vehicles.

К е у о r d s : automobile nomen (autonomen), etymology, nomenclature classification.

УДК 811.161.2'373.46

Л. В. ТУРОВСЬКА
(Київ, Україна)

УКРАЇНСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТЕРМІНОСИСТЕМА: ВИТОКИ І ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ

У статті проаналізовано погляди науковців на поняття “суспільно-політична лексика”, “суспільно-політична термінологія”, зацентовано увагу на основних працях до ХХІ ст., присвячених етапам становлення цієї терміносистеми; окреслено напрями сучасних підходів до вивчення суспільно-політичного терміна.

Л. В. ТУРОВСЬКА, 2017